ԺԳ· ՏԱՐԻ—ԹԻՒ 23 ՈՒՐԲԱԹ, 1 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, 1899 8 ՃԼՄԱԶԻԼ ԱԽԸՐ, 1317 1 ԹՐՇՐԻՒՆԻ Է·ՎԺԷ, 1315 13 ՀՈԿՏ· 1899 (Ն· Տ·)

10 ՓԱՐԱ.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻԱՆ ԿԱՆԽԻԿ

Պոլսոյ համար { Տարեկան 70 դրշ. Վեցամսեայ 35 „
Խառնաճեռոս համար { Տարեկան 90 „ Վեցամսեայ 45 „ Եռամսեայ 23 „
Արտասահման { Տարեկան 23 Ֆր. Վեցամսեայ 12 „

Նամակ կամ ոեւէ գրութիւն պէտք է ուղղել Տնօրինութեան:

ԾԱՂԻԿ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ, ԳՐԱԿՈՒ

ՏՆՕՐԷՆ Ռ. ՍԱԳԱԵԱՆ

10 ՓԱՐԱ.

«زاغك» ارمنيجه يومى وسياسى غزته
مطبعه و اداره‌خانه‌سى
غلطه ده حمدى پاشا خان

Կ. ՊՈԼԻՍ, Գալաթիա, Համտի-բաշա խան

Rédaction du Journal Arménien „DZAGHIK“ Galata, Pérchémbé-Bazar Hamdi-Pacha Han

ՏԱԿԱՆ

ԹՄԲԱԳՐԱՊԵՏ Ղ. ԲՈԼԱՏ

ՀԻՆՆ ՈՒ ՆՈՐԸ

Կը սիրեմ հաւատալ թէ ո՛րչափ ազգ մը պիտի կը կառչի իր ցեղային նկարագիրը յոլացնող վաղնջական բարքերուն, ա՛րդեան աւելի իր բարոյագիական եսը կ՛ուժգնանայ եւ իր ինքնութիւնն ապահոված կ՛ըլլայ։ Իր այդ ներքին ձգտումը ստնտանդի կեանքի անվթար զոյութեան առաքինացոյցը կամ միջավայրի ուժին ներգործութեանց դէմ անվէրջ հակազդակ մըն է։ Հոգեկան չլաւատած մեզմէ մը արհամարհոտ լռութիւ մը՝ իր ունեցածին անզուգական մարմնոյ մը օտարին ունեցածին համար, անա՛ ինչ որ բաւական եղած է տարբերութիւն, քայքայիչ ցեղի մը զոյութեան առիթներուն։ Ու այդ տարբերութիւնն յաճախ կուգայ մարմնի մը երանգներուն, վիճակագրութեան, Հոգիով, բարքերով տարբեր։ Ցաճախ չեմ կրցած ալեզարս վերլուծել վաղնջական բարքերու անկման պարագաները։

Հաւատարակես կը զմայամ ոսկեայ երը մեր դէպի անցեալն ունեցած պատկառանքն ու զուրգուրանքը կը պղտորի հոգեկան անորակելի, անխմաստ արամադրութեամբ մը որով ամէն ինչ կ՛ուզենք բռնխոյնել անցեալէն ու մեր մտածելու եւ գործելու եղանակները բացարձակապէս կը ձեւնենք անոր վրայ։ Նոր բնա. զաւակներու դէմ յաճախ հեռաւորութիւն մը, նոր զգայի ըմբռնումներու դէմ պինդ պլոխ բնկատուածիւն մը կը ցուցնենք, ամէն ինչ որ նոր է, մեզի համար կարծես ճիւաղ, paradoxe մըն է, անցեալին զարեւոր պատկառանքը արգելքն։ Սխալ չափուած ուղղութիւն մըն են ոսկեայ մեր այդ քայլերը։ Վայրապար՝ թերեւս վճռակար ձիգ մը ժամանակին պահանջման դէմ. վասն զի ամէն հակին պէս մարդն ալ ենթակայ է բնաչքրջութեան օրէնքին տակն ժամանակ եւ ամէն տեղ։ Հնդեւրական կարգուսարքերը, զգեստ, մտածելու եղանակները դարէ դար կը չրջանին, կը փոխանին։ Փոխանութիւնը մարդուս համար գործ ի՛ըլլալ տալ պէտք ունի՛ է։ Անհատ մը, երբ իր լծուած անշարժութիւնը գահավանել ուզէ, կը կորսնցնէ իր զոյութեան խլուանդն եւ կը քայքայուի։

Հոգեբանական եւ ընկերաբանական ինչ օրէնքներու եւ ինչ վիճակներու որ ենթակայ է անհատական կեանքը, անոնց ենթակայ է նաեւ անհատականութիւններէ կազմուած ժողովրդական կեանքը։ Եթէ անհատն առանձ է մտաւորապէս եւ գիտքապէս, անոր համար եւ ոչ ժողովրդական կեանքը։ Անոր համար ալ ա՛ռանձ կրօնքի կ՛ըլլայ։ Եթէ անհատ ակար է ու ենթակայ, ժողովուրդն ալ վատուժ ու ախտաւէտ կը դառնայ։ Ու ինչ վիճակի մէջ կը ներկայանայ մեր անհատական ու ժողովրդական կեանքը, ո՛չ ապաքէն առիթ նորութիւն անելու մեր զգայնութեան օրէնքին։ Ամէն ինչ ա՛լ ծանօթ է մեզի, ամէն ինչ ա՛լ ծանրացած է մեզի վրայ։ Նոր բան ակնկալելու, նոր զգացում մը ներս, ուզեցէք ձեր հայելին դէմքի դաստարան մը ուր Ընկեր պատմութիւն կը դասախօսի, եւ հոն երանելի դասախօսն աւանդական անցեալ եւ միայն անուններ դասութիւն ունկնդիրներ իր երեսին անուանդիր (éponyme) անձնաւորութիւններ կը հռչակէ։

Նորադարն ուսումնասիրութիւններու չնորհիւ չգիտեն մէկ այդ ամէնքն երազային անբջակներուն պէս ցիրուցան են. պատմական խնդիրներու մեծ յեղաչրջումներն որոնք խորտիսանց քննութեան մը տարրալուծումին չատաչ եկած են, անծանօթ կը մնան իրենց, եւ արդարեղ չանդրնդութիւն կը հատարին զգալ իրենց հին կարծիքներու արդասաւորին զոր անցեալը հրիատակեց մարդուս՝ կոկիզու համար միայն։ Ո՛վ պիտի չանդգնի այսօր խոսքատ թօթափել տալու կեղծ՝ փուած ատենագրեան մը վոչիներն եւ անոր տեղ ճշդրիտ ուսումնասիրութեանց եւ նորադարն պիտուրու արդիւնքը դնել(*)։ Մինչեւ ե՞րբ բանաւորական կայ կեղծիքը պիտի կաչկանդէ մեր հոգեկան թռիչները։

Ամբողջ մեր բարոյական կենսահանգրիւնը թունաւորող վերքի մը պատկգրութիւնը, մեր իմացական ու բարոյական չատաչդիմելու բաղձանքները՝ պատգները վանդող վիանդող խոչընդոտի մը խիթալի պատկերն է որ կը մղձի դիս քիչ մ՛առելի չանդգողն ըլլալու. պարզած գաղափարներս եւ ըմբռնումներուս մէջ։ Յատաչդիմութեան ճամբուն մէջ նոյն իսկ դպրն, բանաւորական տեսակէտով, քննադատական չատկանիշ մը իր վատահարակ ազգեցութիւնը կրնայ ունենալ մտաւորական ու գիտական զարգացման կրկնակ տեսակէտներով։

Մարեցաս Դ. ՇԱՀԻՆԵԱՆ

ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՐԿԱՍԻՐՈՒԹԵԱՆՑ ՊԱԿԱՍԸ

Երկար տարիներ ի վեր երկար բարակ լսողութիւններ, պատրաստութիւններ, քննադատութիւններ հրատարակուեցան ու կը հրատարակուին մնդրելով տա՛ր երեսին վրայ թէ արդի Հայ մտաւորականութիւնն ամուլ է, ղրադէտներ, կարող մտածողներ, լեզուագէտներ չեն խորհիր, կամ աւելի ճիչտ չեն հետաքրքրուիր ժողովրդին մէջ տարածել գիտական, լեզուագիտական, իմաստասիրական դրքեր, գիրք թարգմանութիւններով։ Ժողովուրդը չի գիտեր, հետեւաբար չի կրնար գնահատել անոնց պէտքը, կարեւորութիւնը, բայց անհնարին է վարձեր եւ չէ չայդուիր։ Ի լոյց առնելով Մխիթարեան մտաւորը, ինչ ըրած է Պոլսահայերէ եկէ չեմ գիտեր Տաղտարեան, Դ. Արշակեան, Տ.Ք. Փէչեվճեան, Տ.Ք. Իւթիւճեան եւ Մ. Գարագաչ մինչեւ հասուկոտոր գիտական հրատարակութիւններով երեսին տատալ պէս հորիզոնին վրայ փայլիր ենք Վերջերս ալ Աշխարհի մէկ անկիւնը կծկուտած ալեւոր ուսուցիչ մը—Ալիքսան Պէզճեան— «Ինասիտական տարերք» մը հրատարակ նետ

(*) Երկու տարի առաջ նախապատճ մը լսինք Պր. յօդուածագրին բազմանքները ներմուծել Սամախիա ու Հասպեղ։ Այն ատենուան Կրմիական Տեառչը մեզ իբր հետեւիկոս Ուսումն. Նորդրի ատենը հանելու Թէեւ գաւառապատուհանքն, բայց մեր բանաւորական հետեւիկոսութիւն կատարածները դարձեալ չգազրեցանք գաւառ խօսելէ։ Եկէ անհատաբար ձեռներեցիկը գանազան կեդրոններու մէջ, քիչ ատենէն բանաւորական խնդիրները տարբեր զոյն մը կ՛առնեն։ Բազձալի է որ ամէն բանաւոր մը կ՛առնեն Բազձալի է որ ամէն բանաւոր մը կ՛առնեն Պր. յօդուածագրին պէս խորհի ու գործէ։ Դ. Խ.

մտքի, զոր օրինակ, գալոցական տեսիլ մը ներս, ուզեցէք ձեր հայելին դէմքի դասարան մը ուր Ընկեր պատմութիւն կը դասախօսի, եւ հոն երանելի դասախօսն աւանդական անցեալ եւ միայն անուններ դասութիւն ունկնդիրներ իր երեսին անուանդիր (éponyme) անձնաւորութիւններ կը հռչակէ։

Նորադարն ուսումնասիրութիւններու չնորհիւ չգիտեն մէկ այդ ամէնքն երազային անբջակներուն պէս ցիրուցան են. պատմական խնդիրներու մեծ յեղաչրջումներն որոնք խորտիսանց քննութեան մը տարրալուծումին չատաչ եկած են, անծանօթ կը մնան իրենց, եւ արդարեղ չանդրնդութիւն կը հատարին զգալ իրենց հին կարծիքներու արդասաւորին զոր անցեալը հրիատակեց մարդուս՝ կոկիզու համար միայն։ Ո՛վ պիտի չանդգնի այսօր խոսքատ թօթափել տալու կեղծ՝ փուած ատենագրեան մը վոչիներն եւ անոր տեղ ճշդրիտ ուսումնասիրութեանց եւ նորադարն պիտուրու արդիւնքը դնել(*)։ Մինչեւ ե՞րբ բանաւորական կայ կեղծիքը պիտի կաչկանդէ մեր հոգեկան թռիչները։

Ամբողջ մեր բարոյական կենսահանգրիւնը թունաւորող վերքի մը պատկգրութիւնը, մեր իմացական ու բարոյական չատաչդիմելու բաղձանքները՝ պատգները վանդող վիանդող խոչընդոտի մը խիթալի պատկերն է որ կը մղձի դիս քիչ մ՛առելի չանդգողն ըլլալու. պարզած գաղափարներս եւ ըմբռնումներուս մէջ։ Յատաչդիմութեան ճամբուն մէջ նոյն իսկ դպրն, բանաւորական տեսակէտով, քննադատական չատկանիշ մը իր վատահարակ ազգեցութիւնը կրնայ ունենալ մտաւորական ու գիտական զարգացման կրկնակ տեսակէտներով։

Մարեցաս Դ. ՇԱՀԻՆԵԱՆ

տած է եւ աւելի ոչինչ։ Բայց այսպիսի ցանցառ արտադրութիւններով միայն կարելի է ժողովրդին մէջ տարածել ու խմորել գիտութեան ամբաւ հրաչալիքներուն ու գաղտնիքներուն սէրը, այն ալ չափազանց սուղ գնով։ Սուղ կ՛ըսեմ նկատի առնելով մեր ժողովրդին ծակ ու նիհար քսակը։ Տքմ. Իւթիւճեանի «Աստանց առողջապահութիւնը» լոյն չանձնարարուեցաւ ծախել 3 դահեկանի։ Օպատակար էր արդարեւ նկատի, սակայն վերջապէս 20 թիրիկ բազկացած տետրակ մըն էր, ուղիղ 60 փռնկ ծախել, հազիւ 20 գնորդ գտայ։ Ժողովուրդը համ առած չէ ո՛չ առողջապահութիւնէն, ո՛չ ալ գիտութիւնէն, ամչնալուն կ՛ամպատի առնել, պատճառ մը կը գտնէ չառնելուն եւ անա «սուղ են» իրեն պատրուակ կ՛ըլլայ։

Գիտական գրքեր մեր մէջ չեն ծախուիր։ Ինչո՞ւ, որովհետեւ մեր վարժարաններուն մէջ կամ դաս չեն տրուիր, կա՛մ լաւ դասագիրք չկայ եւ կամ դասատու չկայ, վորձով տեսած համ այս Ձմչկածան Մխայ։ Ընկ. Բարձր. Նախակրթարանին մէջ մեզի Բնագիտութիւն ու Բնաչրջածութիւն դաս տրուեցաւ, հաւատացէ՛ք, Չինուրկին չափ անհամակրելի էր այդ մեզի համար, մեքենապար գոց կ՛ընէինք Բնաչիան օրէնքներն ու երեւոյթներն առանց հասկնալու, որովհետեւ դասատուն ալ այնպէս սորված էր։ Գործիքի չգոյութիւնը պատճառ կը բռնէր, բայց ես կը վըստահացնեմ որ, եթէ այն գործիքներն ալ տեսնէր, չպիտի ճանչնար եւ չպիտի կրնար գործածել։ Այսպէս են պետութեան ուսուցիչներուն մեծագոյն մասը։ Մեր կըթական գործերը վերստին ունին հոգեչունչ, միտքերի վարդապետական քարոզներ հարմնել եւ բացատրել առողջապահական, մնատեսական եւ վետական հարցերով, ուղղակի եւ անուղղակի միջոցներով դպացնել մեզ ժողովուրդը դէպի պետութիւնը, օգտակարը, անհրաժեչտը, նիհատչէ բացատրելով անհնութիւնը։ Բայց ունինք այս քարոզիչը, կամ ունեցածնիս տրամադիր են այս եղանակաւ խորհիլ ու քարոզել։ Պատասխանը վերատին է։ Արդ, ուսկի՞ց, ինչ միջոցով պիտի հետապրքրութի ժողովուրդը սիրել ու սորվիլ գիտութիւնը, գնահատել ու քաջալերել հեղինակը։

Պարագայ մը ներչնչեց ինծի խորհրդակցութիւններս հրատարակել պարզաբանութիւններս հրատարակել պարզաբանութիւններս Պոլսոյ ազգ. Թերթերու մէջ կարդացի Ամերիկայի միսիոնարներու ծանրոյ «Հոգեբանութիւն» մը հրատարակութիւնը, ուրիչ չատերու պէս այս իսկատասիրական գիտութեան պէտքը զգալի եղած էր կանուխէն եւրոպական լեզուներու մէջ անհամար հատորներ կ՛ոզողին դրատուներուն, այս եւ անոր պէս բազմաթիւ դրքեր Հոգիով հրճուեցայ, օրինակ մը խնդրեցի Գանձիան գործակալութենէն, Թիֆիսան մէջ իսկ ծրարը քակեցի անհամբերութեամբ աչերս. ո՛վ յուսախաբութիւնս, միջնադարեան խառնափնդոր լեզու մը։ Ինչո՞ւ չգտնեմ ճիշդը, մեզքդայ նիհիը, Թուրքին ու կազմը, այդ լեզուով պէտք էր գրել Հոգեբանութիւն։ Երանի թէ գոնէ գրարար եղած ըլլար, աւելի հասկնալի, օգտակար պիտի ըլլար։ Յատաչդասին մէջ ալ զարմանքով տեսայ որ իբրեւ թէ սահերու նուիրուած դիրք մ՛է «Յատաչով թէ փոքր խիթ սահար պիտի լինի հայ մտայ զարգացման ի փիլիսոփայութեան ուսանող»։ Գրքին նիւթը լարեր, ճոխ եւ օգտակար է, սակայն ո՛վ հրատարակիչ, կը ցաւիմ ըսել որ այդ լեզուով, ո՛չ միայն օգտակար պիտի կըրնայ ըլլալ այդ դիրքը ժողովրդին, ոչ ալ գոնէ պիտի վարձատրուիք։ Ձեր ըրած ծառայութիւնը խոստովանինք թէ մեծ եւ կարեւորագոյն պէտք մ՛է որ կը լրացնէք հայ աղքատիկ մատենագրութեան մէջ, բայց ցաւ է ըսել թէ պատ դիրքը ձեռք

առած է. ո՛րչափ որ կրնանք ըմբռնել, այնպէս կը կարծենք թէ վերին աստիճանի պարզ եւ յատակ լեզուն պէտք է ունենալ, մանաւանդ գիտական դրուած մը, ինչպէս կը տեսանենք օտար լեզուներուն մէջ։

Հայկ ԹՈՒՄԱ—ԿՐՊՕ

ՀԱՑՑ-ԲՈՂՈՔԱԿԱՆՆԵՐԻՆ

«ՀՈԳԵՒՈՐ ԵՐԳԱՐԱՆ»Ը

Բարեկամս՝ Յ. Գաղանճեանին

Լրագրի մեծ պակասին վրայ անցողակի ակնարկութիւն մ՛ընել զատ, տերն է Հերեւս հարեւանցի դաղափար մը տալու մեր գրականութեանէն, անոր մանրամասն ուսումնասիրութիւնը խողով ձեռնհասներու գործ։ Մեր գրական կեանքը, զբաղաւորապէս երկու ծանօթ անձնաւորութիւններ ապրած են, մխիթարեաները եւ քարոզիչ—վարժապետները։ Առաջինները իրենց նոր լոյս ու աղճատ աչքերով գրած, թարգմանած են չարք մը հոգեւոր երգեր, նոտասաւանները, կարծես, ուղղուած տարրական կրթութեան քարոզներ, Աստուածամարմնաբանական հատորներ վերջապէս, իսկ վերջիններուը—քարոզիչ եւ ուսուցիչները—նամանաւանդ, գուն ըսէ՝ թարգմանութեան կը նուիրուած են, Մխիթարեան չունչն ու ազգեցութիւնն անոր ոճերէն ու չեչտերէն մանաւանդ, հոգիներու վերաբերմամբ կարգ մը քարոզագրքեր եւ գպրոցական դասագրքեր, որոնց մէջ բաղդատաբար յաջողած են. որովհետեւ անոնք մեր ամէնէն ձեռնհաս, կարող եւ հմուտ ուսուցիչներու գործն եղած են ընդհանրապէս Աւելի որոշ գաղափար մը տալու համար գժբախտաբար արամադրութեանս ներքեւ չունիմ մատենագրան մը Պոլսոյ-Հայեւդի գրքերը պարունակող, թէեւ բարեբախտաբար չեմ ալ ցաւիր չունենալուս համար։ Սակայն գէթ նմոյշ մը տալու համար ազատօրէն կրնանք գոնացնել հետեւրքրիրներու վիճակը։*

* * *

Ամենէն մեր քերթուածները, որ իրաւ Ամերիկեան բանաստեղծութիւններէն քերթուած են անոնք, քան թէ Յարութեան, մեր բանաստեղծական գրուածքներու մէկ մասը, ըսենք մեծ մասը կ՛ամփոփէ «Հոգեւոր Երգարան» անուն գիրքը եւ կամ անոնց նման անթիւ ուսանաւորներ զոր արդեան բանաստեղծութիւն կոչել պիտի համարձակէին, եթէ ասկայն նեռրի ըլլար այդ տեսակ լղրճուկ գրուածքներու բանաստեղծութիւն անունը տալ։ Միայն թէ անցողակի ըսենք որ այդ գրուածքները, աւելի վիճածի մը տպաւորութիւնը պիտի ձգէին կարդացողին վրայ, եթէ անոնց սակ կրօնական չունչ մը խառնուած չըլլար։ Այդ գըրուածքներն ա՛յնպիսի վարդիկնական պարադաներու եւ չրջանիներու մէջ յանուն կերտուած են որ, առանց զանազ նկատի առնելու, կարելի պիտի չըլլար արդար ու անաչառ գնահատում մը, եթէ ասկայն անոնք (այդ երգերը) արդի սերունդին ալ զարգացած մտքին ու փափկաճաչակ սրտին անոյշ ու գողար չեչտուներ։ Անչուչտ անիրաւութիւն չըլլար այդ երգարանով չափել մեր գրական ճաշակին ու կարողութիւնը, սակայն գեռ աւնոր մեր մէջ գտած ժողովրդականութիւնն ալ նպաստաւոր գաղափար մը տալու համար չի ցուներ մեր գրական ճաչակին մասին, մանաւանդ այնպիսի գիրք մը որ Ընորհալոյ Չնորհալի առաղերուն ու հոգեչունչ, երկնահոսանի չարականներուն տեղն անցնելու պատիւը ունեցած է... անարժանաբար. եւ գիրք մը՝ որ առանց

բացառութեան պատուելիին առանձնասեռնկէն սկսեալ ամէնէն յետին աղքատին տանը սեղանին վրայ Աւետարանին քովը կամ վրան կը գտնուի, այն ալ քանի մը տեսակներով չատ անյարմար։

* * *

Կիրակի է, քարոզիչը բեմէն կ՛գգալ չարիչ երգով «Կլոր երգարանին» 291րդ երգը։ Անոնք թող երգեն իրենց ներդաչնակ ձայնով, մենք ալ մտաւորութեամբ կարդանք։—«Ինչպէս գեղեցիկ անոր ոսքերն է, որ խաղաղութեան լուրն մէկ կը լսէլ։ Ա՛յնչեալ Փրկչին խօսքն ալ կը քարոզէ, կ՛ըսէ Սիօնին, Աստուածդ կ՛իչխէ»։ Ինչ աղքատ գաղափարներ, միօրինակ մըտածումներ, անճարակօրէն բացատրուած, համրակօրէն չարուած, խեղճուկրակ, գաղաք տաիակ տողեր, որոնց մէջ մոգոցիկ խմաստներն անպատկառ մերկութեան մէջ կը սրսխան ապահովաբար։ Կարդանք նաեւ 69րդ երգէն։— «Մինչ տ երգենք Փրկչին մեծ սէրը, որ ներած է մեր մեղքերը, եւ ցրուած է մեր վախերը։ Փառք անոր անուանն։ Վերն պիտի տեսնենք մեր Տէրը, յաւիտեանս անոր մեծ սէրը։ Ցիչեցէք մեր քաղցր երգերը, պիտի մատուցուին»։ Ալիսալոսը թող Բանահիւսութեան գաս տանէ այս չքնաղ տատանութիւններու սիրահանկ, տակնայանք յանդերը վերծանելով, վերծանելով։ Երկու համար ալ կարդանք։—«Մէջ արեւմտ ծախու առած է, մոդոցը լինք փնտուած է։ Մուռ ճամբաներէն բերած է. Փառք անոր միայն»։ «Սենեակս երկրէս տանողը, մանուկն մեղ կերցնողը, եւ յաղողութիւն տուողը, լինքն է փառք Փրկչին»։ Ակնածիք խօսի Սրսմ Անտոնեանին, ոտանաւորներ քերթիւոս համար մէյ մ՛ալ ինչո՞ւ Ռուսիա կ՛երթայ Սիպերիոյ սառ լեռները թափառելու, քանի որ հոս իր քիմին տակ, աչքին առջեւը քերթուածներու չնաչխարհիկ հատորիկ մը կայ վերլուծելու։ Գրականութեան մէջ կայ աւելի ծիծաղելի, հրեչտային պարագայ մըն ալ, լեզուի այլանդակութիւններն ըսեն կը միանայ գաղափարի աղքատութեան ու տաղտկալի միօրինակութեան բացատրութիւն ամէնէն հատարակ ձեւերն ներքեւ, ասոր վրայ աւելցուալ մանատանդ Տաղաչափութեան արուեստէն հեռու չանդ կազմելու բանաքօսիկ, քաչքաչուք ձիւերը։ Հատիկ հատիկ ուզելու համար գիրքը ձայրէ ձայր աչքէ անցնել մը հերիք է։ Նոյն մ՛ալ, իմայելով ձաղիկի պատ. սիւնակները այս անհամուհամ թափթփուքներէն— «Մոլար ոչխար էի, եւ հոտս չէի տերեր, հովիւս կ՛անարդէի, լսել չէի ուզեր, հօրմէս կը փախչէի, մտիկ չէի ըներ»։ Օ՛չ, երբ այս տիեզերքիս ու անդի անհամ տողերուն տակալի զուգադիպութեամբ միանայ անհերքելական, դանդաղ, անհամ եղանակ մ՛ալ վանքասէնոցներու լեռներն մէջ ձամփամոլով, քչիկ մը ճաչակ, եւ ընտրելու կարողութիւն ունեցողին արբուն խառնուածքն ա՛լ կակսի։ Այս երգերէն մէկ մասը՝ Սաղմոսներէն տաղաչափուած, իսկ մնացեալները Անգլիերէնէն թարգմանուած են։ Առաջիններն ինչ տտիակ կազդարներու մէջ ձուլուած են, վերջինները ասկայն, անճանաչ ըլլալու չափ այլափոխուած, ձեւափոխուած՝ արդէն եղած քիչ մը հանն ու հոն ալ վրայ տալով։ Միանգամայն չըլլալու համար չմոռնանք յիչել այն կարծիքը որ վերջին տարիներու մէջ յառաչ եկած քանի մը Հայ գրիչներու արտադրութիւններն ըլլալով՝ համեմատաբար քիչ չատ համ հոտ ունին ինչպէս սա երգը։ «Իմ տունս է յերկին, հոս չկայ ինձ հանդիստ, արդ հի՛մ տրանջեմ, երբ յայտնին փորձեր խիստ, լա՛ւ, նահատ պիտ յաղթութեան դիր խիմիս, զգալով լոկ կարճ է ի գոստն մերձենալս . . .» Եթէ ասկայն այս ալ Սղդ. եկեղեցիէն կարող գրչի մը թարգմանութիւնը եղած չըլլա՛ր Սիրողք երգարանին մէջ թերեւս այս երգը կայ որ քիչ մը տատաւոր ըսուելու տր-

ՊՈՏԱՇՈՏՅԱՆ

ՊՈՒԼՈՒՆԻ ԻՒ ՖՈՒԼՏՈՆԻ.—Ֆուլտոն ծագումով ամերիկացի գյուղատնտես, ով 1807 թվականին առաջին անգամ կառուցեց շոգենավ, որը կանոնավոր կերպով սկսեց գործել Հյուսիսային Ամերիկայի գետերում։ Ֆուլտոնի շոգենավը 1807 թվականի օգոստոսի 17-ին Նյու-Յորքից մեկնեց Ալբանի։ Ճանապարհին նա կանգ առավ Քլերմոնտում, որտեղ ապրում էր նրա հայրը։ Ֆուլտոնը հրավիրեց նրան իր շոգենավի վրա։ Հայրը մերժեց՝ ասելով, որ չի հավատում այդ «խելագարության» հաջողությանը։ Ալբանիից հետո շոգենավը վերադարձավ Նյու-Յորք։ Ֆուլտոնը հրավիրեց հորը նորից, և այս անգամ հայրը համաձայնեց։ Ֆուլտոնի շոգենավը 1812 թվականին սկսեց կանոնավոր կերպով գործել Հադսոն գետի վրա։ Ֆուլտոնը մահացել է 1815 թվականին։

ՊՈՒՇԿԻՆ Ա. Ս.—Ռուսական մեծ բանաստեղծ։ Ծնվել է 1799 թվականի մայիսի 26-ին Մոսկվայում։ Նախնական կրթությունը ստացել է տանը։ Ապա սովորել է Ցարսկոյե Սելոյի լիցեյում։ Լիցեյն ավարտելուց հետո Պուշկինը ծառայության է անցել Պետերբուրգի կոլեգիաներից մեկում։ Ծառայության տարիներին Պուշկինը ընկերացել է դեկաբրիստների հետ։ Դեկաբրիստների ապստամբությունից հետո Պուշկինը աքսորվել է Միխայլովսկոյե։ Աքսորից հետո Պուշկինը ծառայել է Պետերբուրգի կոլեգիաներից մեկում։ Պուշկինը մահացել է 1837 թվականի հունվարի 29-ին։

ՊՈՒՇԿԻՆՅԱՆ ԹԱՆԳԱՐԱՆ.—Պետերբուրգում գտնվող գրադարան-թանգարան։ Հիմնադրվել է 1885 թվականին։ Գրադարանում կան մոտ 1 միլիոն գիրք։ Թանգարանում կան Պուշկինի անձնական իրերը, նրա ձեռագրերը, նամակները, նկարները և այլն։

ՊՈՒՇԿԻՆՅԱՆ ՏՈՆ.—Պուշկինի ստեղծագործություններում հանդիպող հերոսների հագուստի ոճը։ Պուշկինյան տոնը նկատվում է 1820-ական թվականներին։ Պուշկինյան տոնի հիմնական գծերն են՝ ֆրակ, սպիտակ շապիկ, սև կամ մոխրագույն շալվար, սև կոշիկներ, սև գլխարկ։

ՊՈՒՇԿԻՆՅԱՆ ՏՈՆԱՎՈՐ ՀԱՆԴԵՍ.—Պետերբուրգում տեղի ունեցող տոնավաճառ, որը կազմակերպվում է Պուշկինի ծննդյան օրերին։ Տոնավաճառի ժամանակ վաճառվում են Պուշկինի ստեղծագործությունները, նրա նկարները, նամակները և այլն։

ՊՈՒՇԿԻՆՅԱՆ ՏՈՒՆ.—Պուշկինի ծննդյան տունը։ Գտնվում է Մոսկվայում։ Տունը կառուցվել է 1813 թվականին։ Պուշկինը այստեղ է ապրել 1813-1814 թվականներին։ Տունը թանգարան է դարձվել 1937 թվականին։

ՊՈՒՇԿԻՆՅԱՆ ՓՈՂՈՑ.—Մոսկվայի փողոցներից մեկը։ Անվանվել է Պուշկինի անունով 1937 թվականին։ Փողոցը գտնվում է Մոսկվայի կենտրոնում։

ՊՈՒՇԿԻՆՅԱՆ ՔԱՂԱՔ.—Պետերբուրգի մոտ գտնվող քաղաք։ Նախկինում կոչվել է Ցարսկոյե Սելո։ Քաղաքում գտնվում է Պուշկինի անվան լիցեյը։ Լիցեյն ավարտելուց հետո Պուշկինը ծառայության է անցել Պետերբուրգի կոլեգիաներից մեկում։ Պուշկինը մահացել է 1837 թվականի հունվարի 29-ին։

ՊՈՒՇԿԻՆՅԱՆ ՔԱՐԱՆՏԻՆ.—Պուշկինի ստեղծագործություններում հանդիպող հերոսների հագուստի ոճը։ Պուշկինյան տոնը նկատվում է 1820-ական թվականներին։ Պուշկինյան տոնի հիմնական գծերն են՝ ֆրակ, սպիտակ շապիկ, սև կամ մոխրագույն շալվար, սև կոշիկներ, սև գլխարկ

ԿՈՎԿԱՍԱՀԱՑԵՐԷՆ

Բեւարաբիայի առաջնորդ է հաստատուած Գեր. Ներսէս Արքեպիսկոպոսը։ Վերջապէս Բեւարաբիայի անվնտամ ու եռանի վրայ ձգուած թեմը կ'ունենայ առաջնորդ։

Գեր. Ներսէս արքեպիսկոպոսը Գերդ. կաթողիկոսի ժամանակի մարդ է ու Ս. Էջմիածնի ընտիր ու հաւատարիմ միաբաններէն։ Ի հարկէ Էջմիածնի հաւատարիմ ու ընտիր միաբան լինելը չպա պատուարեր է հայ հոգեւորականի համար, բայց թեմական առաջնորդից ապատում ենք ուրիշ բարեմասնութիւններ։ Թեմական առաջնորդը պէտք է արիւն հովիւ լինի եռանդով ու արդարութեամբ գործով։

—Ներկայումս Թիֆլիսում է Շուշի թեմական գալոցի տեսուչ Սրբ. Տիրայր Վրդ. որ նոյն գպրոցոյն կողմից գնում է Ս. Էջմիածին իրրեւ պատգամաւոր ներկայ լինելու Գէորգեան ճեմարանի 25 ամեայ յոբելեանին։ (Այս 25 ամեայ յոբելեանը տօնուելուց անցկալ Շեր. 25 Սեպտ.)։

—Ներսէսեան հոգեւոր դպրոցը Գէորգեան ճեմարանի 25 ամեայ յոբելեանին մասնակցելու է միայն ուղերձով, որը հանդէսի ժամանակ կը կարդայ Պր. Ս. Մաքիմեանը։

—Սեպտ. 19ին, կիրակի երեկոյեան, Թիֆլիսի քաղաքային տան դահլիճում նոր բացուելիք Թիֆլիսի Հայոց Բարեգործական Ընկերութեան առաջին ժողովը տեղի ունեցաւ։ Այդ ժողովին հաւաքուել էին 24 հոգի՝ ուր ընկերութեան անդամ դրուելու համար։

Ընտրուեցան այդ նոր ընկերութեան վարչութեան անդամներ։ Երէցփոխան—29 ձայնով, Ամիրխանեան 28, Թումանեան 27, Զարդարեան Բժ. 26, Վարդապետեան Յիսիպ—25, Թումանեան 24, Մաւուրեան Սպ. 24, Ալիքեղեան 21, Աբրահամեան 18։

(Նոր-Դար)

Թոհոմեանը կը ծանուցանենք թէ Արտաքին գործոց նախարարութեան Օսմար թղթակցութեանց Դիւանի պաշտօնեաներէն Լեւոն էֆ. Սարգիսեան, որի հանգուցեալ նշանաւոր դաստառ Յ. էֆ. Սարգիսեանի, Հայ լրագիրներու Փոխիչ Միհրան էֆ-ի օգնական անուանուած է, իր պիւանական պաշտօնը պահելով հանդերձ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ

Սահմանէ Բ. ատեաններ արուեցաւ Բազաքագործութեան իրաւազօտ խորհրդականն Թէյֆիկ պէյին։

—Բ. կարգի Օսմանիէ եւ Իմթիյազի ոսկի եւ արծաթի չափագրութիւնները՝ Եվկաթաղի Շէյխ Սիւլէյման Բաշային։

—Բ. կարգի Օսմանիէ Մաքսային Ժողովոյ անդամ Իզզէթ պէյին։ Գ. կարգի Օսմանիէ Մաքսային քննիչ Հիլմի էֆ-ին։

Թղթատարկանն պատմականները. — Օսմ. եւ Պարսից պատուիրակները արդէն պաշտօն ունին Թուրք եւ Պարսից Բողոքատարական պայմանագրերը նորոգել, երկի իրենց առաջին նիստն ըրին հետազոտական եւ միջատարական վարչութեան պաշտօնատան մէջ։

Երկրագործական նախարարութեան առաջարկութեամբ որոշուեցաւ որ Թոքատի, Էրզրումի, Վանի, Պիթլիսի, Տիարպէքիրի, Կեսարիոյ եւ Գոմիչխանիի կուսակալութեանց մէջ ամեայ ապրանքներ եւ գործնական մարժարաններ հաստատուին յար եւ նման Լիմիթրիի մէջ գտնուածին։ Վեհ. Սարգիսեր այս որոշումը վաւերացուց։

Թունէր լրագիրները կ'ըսեն թէ Պ. Ուսուիի ինդրագիրը մը մատուցած է Հանր. Շերեմետեանց նախարարութեան Լիմիթրիի մէջ թրամվէյի պիճ մը չմնայու արտօնութիւնը ինդրելով։ Ինդրագիրը դէպ ի Պեռ. Խորհուրդին Ասկէ առաջ նմանօրինակ ինդրագիր մը մատուցած էր նոյն նախարարութեան։

Իզմիրի կուսակալը չհաւնակալութեան հետազօտիչ մը ղրկած է Կայս. պիւտճետան՝ յանուն բոլոր վճռաշարժ արձանագրութեանց Ա. քարտուղար Թահսին պէյ այն հետազօտիչը մատուցած է Վեհ. Սարգիսեան։

Կեղծ դրամ.—Լօսիմիչի մէջ Սեպտեմբեր անուն Յոյն մը սուներ կոխուելով կեղծ դրամներու պատրաստութեան յատուկ գործիքներ գտնուեր են։

Փոթորիկին պատճառած վնասներուն վրայ նոր մանրամասնութիւններ կ'ըսեն։ Շատ մը առագաստանաւեր, ցեխանաւեր, նաւակներ ընկղմած են, Սեւ Ծովու բերանը Գատը պիւղէն Գալա եկող ցեխանաւ մը որուն մէջ բեռնարարձ կառք մը կը գտնուէր, Գաղաթաչէ առջեւ չըշխլով, մէջը գտնուած ամէն մարդ ինչ ծովը թափեր են։ Նաւատորները կրցած են ազատիլ։

Թուրքերէն «Մերվէթ» կ'ըսէ թէ Սեւ Ծովու բերանը տիրող բուռն փոթորկին պատճառաւ 20ի չափ նաւեր ընկղմեր են որոնց ո'րուն պատկանիլը յայտնի չէ։

Թունիւրիա եւ Սերպիա.—«Բիւլթեր Լոյտ» կը ծանուցանէ թէ Սերպիոյ Թագաւորը փոփոխ յայտնած է վեհ. Սուլթանին այցելութիւն մը տալու։

Սիվիանիկ գտնուած Անգ. զրահաւորներէն միացան նաեւ հետեւեալ պատերազմական նաւերը։

«Արտանա»—Թօրփիլհաւալած, հրամանատար Վալթէր, 52 մարդ 6 թնդանօթ։ «Տրակոն»—Թօրփիլհաւալած, հրամանատար Լամպէրթ 52 մարդ, 6 թնդանօթ «Ռօքըլ Լովըրայն», զրահաւոր, հրամանատար Օ' Գալլական 655 մարդ 14 թնդանօթ։

Յանցանք.—Առողջ. Խորհուրդը չըրջարերական մը ղրկեց ամէն կողմ ծանուցանելով թէ Պատրաստէն եկածներուն դէմ Հոկտ. 25ին ոեսած տասնօրեայ քարանդինա դրուած էր։

Օսմանեան ապահովագրութեան յանձնախումբը որուն պլուխը կը գտնուի Մաքքի-պէյ վաստրարանին գործաւորէն Նէֆիպ բաշա, մօտերս Դիւրանիա պիտի երթայ։

Մենթ-կոզլիի Մախասէպի պաշտօնատները, Ընկերութեան հրամանատ խմբովին առաջին չոգնուած վար իջած են եւ ուղղակի ընկերութեան կեդրոնատեղին գացած են իրենց պաշտօնավարութեան համարը տալու համար։

Ե. Բանակի (Շամ) ձիաւորներու հրամանատար եւ ռազմամիջոցներու քննիչ Ֆէրիք Խալիտ բաշա երէկ Շամ մեկնեցաւ։ Մէսաժրոի չոգնուած։

Պէյրութի վերմանական ընդհ. հիւպատոս Պ. Բուսէ Ընդէսէր երէկ Պէյրութ ուղեւորեցաւ։

—Պէյրութի Սիւրիոյի Կաթոլիկներու առաջնորդ՝ Տ. Ադատուլահ եւս երէկ իր պաշտօնատեղին մեկնեցաւ։

Դամասկոս նախարար Ապտիւրրահմանի բաշա եւ Թնդանօթարանի Վերատեսուչ Զէկի բաշա նախընթաց օր Մեծ-Եպարքոսին հրաւիրած վեհ. Սուլթանին կողմէ իր ոսպնասիւնը հարցուցին։

—Մեծ-Եպարքոսը Դշ. օր ներկայ գլուխուեցաւ Նախարարներու խորհուրդին։

Եդիպտական լուրեր.—Խեվ Ապպաս Հիլմի բաշա իր եղբօրը Մէհմէտ Ալի բաշայի հետ, ուսուցչ Յէին, Ալի քամպրիա հանդիպով պաշտօնական անձնաւորութիւններ ընդառաջ գացեր են։

—Փոխարկիչը բաւական վնաս հասցուցեր է։ Րէտէի մէջ բազմաթիւ արմաւենիներ արմատախիլ եղեր են։ Կառավարութիւնը գացեր է որ իտալական իւղ անուշով ծախուած կտրածները զուտ «մարկարինէ» կը բաղկանան։ Այսպէս՝ Միլանի կտրած չհնողները, իւղերնին խտրդախելով իրենց կարագի համբաւին կը վնասեն։ Պէտք է ատոր առաջքն առնել։

Օնայով ծախուածներն ալ տարրալուծման պիտի ենթարկուին։ Թէեւ այդ իւղերը ծախասանէն անցած առեն կը քննուին, բայց կրնայ ըլլալ որ վերջէն խառնուրդ մտերը առկայծին վրան։

Հրդեհ.—Դշ. գիշերը, ժամը 6ին, Սուլթան Ահմէտի չրչակայքը Ախըր գարեայի մէջ առնէ մը հրդեհ ծագելով մինչեւ այդ առնը այրեցաւ։ Հրդեհն առաջ եկած է լամպարի մը չրչուելէն։

Պէյծիօզլի մօտ Բչ. առուս մակոյկ մը ընկղմեցաւ որ չափէն աւելի փայտ բեռցած էր։ Մէջը գտնուողներէն երկուքը խղդուեցան իսկ մէկը ազատեցաւ։

Գետնաձարժ.—Այդինի մէջ ցնցումները զգացած են ա'լ. Ժողովուրդն ապահովուած՝ տակաւ իր բնակարանները կը դառնայ։

—Սէրայքէօյէն կը գրեն թէ գետնաշարժի ցնցումները մինչեւ ցարդ կը շարունակեն. գարձեալ բուռն ցնցում մը ըզգացուելով, ժողովուրդը սարսափի մէջ է։ Տեղատարափ անձրեւները մեծ վնասներ կը հասցնեն լացօթեայ բնակող ժողովուրդին։

—Ցնցումները տակաւին կը շարունակեն Տէրինճէի մէջ։ Անցեալ գիշեր բուռն ցնցում մը պատահեր է, որուն յաջորդեր են ուրիշ թեթեւ ցնցումներ ալ։ Մէկուկէս ժամուան մէջ տասն հինգ ցնցում տեղի ունեցեր է։

—Իօսէմիչի մէջ ալ մերթ ընդ մերթ թեթեւ ցնցումներ զգացուեր են։

—Իօսէմիչէն փախչող բանտարկեալները հետզհետէ կը ձերբակալուին։

Մալթեբէի պիւզայտները Բաղաքապետութեան դիմելով փափաք յայտնած են որ իրենց պիւղին մէջ ալ Թաղապետական վարչութիւն մը հաստատուի, քանի որեմ տարեկան 20,000 դրչ. չափ Թաղապետական հասոյթ մը կը գոյանայ։ Բաղաքապետութիւնը այս առաջարկին կարեւորութիւնը նկատի առնելով հաւանութիւն տուած է։

ՀԱՎԻՏ ՊԻՑԻ ՍՊԱՆՆԻԶԸ

Ոճրագործ Հաճի Մուսթաֆայի նախնական հարցաքննութիւններն աւարտած ըլլալով, գատական Խուզիչները յանձնուեցան ընդհ. դատախազութեան որ ամբաստանեալ տուեալնին պիտի ղրկէ գայն։

ԻԶՄԻՐԻ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ

Խոզկաղին (փայտանուտ).—28,650 կենդ. նոր բերք ծախուած 45—78 դր.։ 1,500 կենդ. ալ հին բերք. 55—78 դրչ. գումիս։

Ապիոն.—Հրապարակին վրայ քանի կան գործ եղաւ այս չաբթիս։ Վաճառուեցաւ 123 կողով. հետեւեալ կերպով, Գարահիսարի ապրանք 120 կողով, (Քէլէքէյ) չէքին (250 տրմ.) 73—75 դր։ 2 կողով թէլքել 74 դր. մէճ. 20ին։ Այս տարի 1870 կողով եկած է դրսէն, մինդչեւ անցեալ տարի 945 կողով։

Գարի.—Վաճառուեցաւ 120,000 քիլէ (1 քիլէն 17 օխա) տարին տեսակ, 12,75—13 դր. քիլէն։ մէճ. 20,50ին. երիզորդական 14—14,75 դր., առաջին 15—15,50 դր.։

Կէչէկի գարի.—Դարձ չկայ։ Ուշաք (պիկարէ) 13,50—14,50 դր.։ Ուշաք ճերմակ 15—15,50 դր. Ուշաք էքսթրա 16,50—17,75 մէճ. 20,50ին։

Ստոր,— 120,000 քիլէ, հրապարակը հանդարտ է։

Բակլա.—Օխան 34 փրդ. վաճառուեցաւ 350,000 օխայ. Տիքիլիի ապրանք 33,85 օխան։ Միջոց 120,000 օխայ։

Ցորեն.—Շատ ապրանք եկած ըլլալուն գինը 2 փարա իջած է։ Այս չաբթուան գինը 68—78 փրդ.

Ալիւր.—48—123 փրդ. օխան։

Բամպակ. — 200 հակ ծախուած, 237,50ին—240 դրչ. 50 հակ ալ Ամանայի ապրանք, 220 դրչ. կինդիներու Բամիս։

Զամիչ, Սուլթանիե. 30,000 կենդ. ծախուած է հետեւեալ կերպով.

Էքսթրա՝ 6 դրչ. օխան, առաջին՝ 5—5,25, ապէկ ապրանք՝ 4—4,50, սովորական՝ 3,50—4, ստորին՝ 2—2,50։ Միջոց 90,000 կենդ. Գինները հետզհետէ կ'իյնան։

Սեւ Թիրէի չամիչ.—6—7000 պարկ ծախուած է, 27,50ին մինչեւ 34,50 դրչ. պղկ ապրանք։

Թուզ.—Այս չաբթի 4147 բեռ եկած է.—այս տարուան սկիզբէն մինչեւ հիմա, (այսինքն օգոստոսի սկիզբներէն) 43,214 բեռ եկած է, մինչդեռ անցեալ տարի նոյն եղանակին 11,888 բեռ։

Վաճառուած.—Ա. կարգ, 110—130 դրչ. կինդ. Բ. կարգ, 100—110, Գ. կարգ (ստորին), 80—100, Նախիւրէյ, 65—75։

Չէր.—200 կենդ. եկած է ստորին ապրանք եւ ծախուած է օճառի գործատանց օխան 7—7 դրչ. 6 փր. 300 կենդ. ալ եկած է եւ ծախուած չէ։ Հրապարակը Փոլ է։

Ս. Կ. Թ.

25 Սեպտ.

ԲԱՐԻԶԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

	Բ Ա Ր Ի Զ Ը, 13 Հոկտ.	
Ֆրանսական Ռանթ		100 32
Օամ. Ռէնտ	»	292 —
Օամ. Ռենտ. ապրի Դ.	Ֆր.	21 90
Բուամլէյի երկաթուղի	Ֆր.	112 —
Իտալական Ռանթ	»	91 70
Օամ. Կոյա, Պանքա	»	552 —
Ապանիա'յան Ա.րտաքրին	»	61 15
Թրանսվալ		41 50

ՀԵՌԱԳԻՐ

ԱՆԴԼԻԱ ԵՒ ԹՐԱՆՍՎԱԼ

ԼՈՆՏՈՆ, 11 Հոկտ.—Ըստ «Թայմզ»ի Անգլ. կառավարութեան Թրանսվալի վերջնագրին ղրկած պատասխանը չատ կարճ պիտի ըլլայ։ Այդ պատասխանին մէջ Անգլ. կառավարութիւնը իր ցաւը պիտի յայտնէ Բրիւկէր նախագահին ըրած այնքան կարեւոր գիւտերուն համար եւ պիտի աւելցնէ թէ ուրիշ բան չունի հաղորդելիք։ Լրագիրներն անխռովութիւնի կը նկատեն պատերազմը։

—Մանչեսթրէ Հոկտ. 9 թուակիրով կը հաղորդուի թէ Անգլ. զօրապետները ամէն մէկ ձեռք առած են պատասխանելու համար այս գիշեր Պօէրներու կողմէ ակնկալուած յարձակման մը։ Կը կարծուի թէ Պօէրները արշալոյսին պիտի փորձեն քաղաքը ոտնակոծել։

—«Հարաւային Կալլեսի նոր նիզակաւորներու» գունդէն 80 հոգի Հարաւ-Ափրիկէ երթալու համար երէկ ձիով մեկնեցան։ Նաքարգաքի փողոցներէն կ'անցնէին, խումն ամբոխ մը խանդավառ ցոյցեր ըրաւ։

—Անձնական նամակի մը մէջ Լորտ Ռոզպէրի կը յայտարարէ թէ Անգլիոյ՝ վերջին տարիներս Թրանսվալի նկատմամբ հետեւած քաղաքականութիւնը քննադատելի կողմեր ունի, սակայն հանգէպ Պօէրներու վերջնագրին, որ պատերազմի յայտարարութեան համարժէք է, տարակոյս չունի որ Անգլ. ազգը իր կառավարական տարրերութիւնները մոռնալով վճռեն ուրիչ առնէն թողուլ։

—Լոնտոնի մէջ Թագուհիին մէկ յայտարարութիւնը փակցուեցաւ պատերազմի վրայ, որու մէջ կայսրութեան ծանրութիւնը պարզուած է, բոլոր զօրքերն ի ղէն կոչուած են եւ Միջերդրական նաւի հրամայուած է։

—Ի պատասխանի Թրանսվալի կառավարութեան վերջնագրին, որուն պայմանաժամը կը լրանար այս իրիկուն ժամը հինգին, Անգլիա պատասխանած է Բրիւկէր նախագահին իր ցաւը յայտնելով վերջնագրին ծանրութեան մասին։

Մարիցպուրկէն «Սթանտարտ»ի կը հեռագրեն թէ Պօէրները նամակ ուղարկած են Նաթալի առանձնատները անցնելով գէպի Լատիմէր յառաջացած են։ «Սանթրալ Նիւզ»ի հատած հեռագիրը մէն ալ ընդհակառակը կ'ըսէ թէ առանձնապլուխը հանդարտ է։

ԲՐԻՏՈՐԻԱ.— Բրիւկէր նախագահին ծննդեան տօնակատարը մեծ խանդավառութեամբ տօնուեցաւ այսօր։ Նախագահը առնմանագրութիւն մեկնող Պօէրներուն ճառ մը խօսելով ըսաւ թէ պէտք է Աստուծոյ վստահիլ, յիշեցնելով իրենց նախկին յաղթանակները։

Բրիւկէր նախագահ յայտարարութիւն մը ընելով օտար երկիր բնակող Պօէրները կը հրաւիրէ բանակին մէջ մտնել, հակառակ պարագային տուգանքի կամ բանտարկութեան ազատնալիք ընելով։ Թրանսվալի կառավարութեան բռնած անդրդուելի ընթացքին հետեւանքով ամէնատեղ խանդավառութիւն կը տիրէ Թրանսվալի եւ Օրանժի Ազատ Պետութեան մէջ։

Չինական նաւի մը մէջ յանձնաժողովը խնդրոյն ծագումէն ի վեր եղած հարցաքննութիւնը պիտի քննէ։ Վաղը պաշտպան—փաստաբանները իրենց տրամադրութեան տակ պիտի ունենան հակահրէական յանցապարտներուն պարտքեան, եւ փաստաբանները միշտ պարտքեային պարտականութեան վերահասու ըլլալէն ետք, անոնց հարցաքննութեան պիտի սկսուի։

ԹՈՒԼՈՆ. — Գեր-ծովակալ Թուռնիէի հրամանատարութեան տակ գտնուած Միջերկրականի Ցրտոն. նաւատորմիղը այսօր կը պատրաստուի Արեւելքի նաւահանգիստները մեկնելու։

ԲՈՑՏԱՄ.—Վիլհելմին Թագուհին այսօր մեկնեցաւ։ Հրաժեշտի ողջոյնները չատ մաերմական եղան։

ՎԻԵՆՆԱ.—Պաշտօնական թերթը հրատարակ մը կը հրատարակէ, որ կը հրամայէ Հայսըօվթամբը առաջիկայ Հոկտ. 18ին ի նիստ դումարի։

ՍՕՖԻԱ.—Զրոյց կը չրջի թէ Պուլկարիոյ Հլխական անձնութեան պատճառաւ նախարարական ատենակ մը մօտալուտ է։

ՄԱՏՐԻՏ.—Զօրավար Վէյլէր պատերազմական Բարձր. յանձնաժողովին նախագահութիւնն ընդունած է։

ՍԻՄԼԻՆ.—Տիրող մշուշին պատճառաւ Դանուբի վրայ Թուռնո-Սէվրինի մօտ բաղխուած մեծ տեղի ունեցաւ տերպիական «Տէլիկրատ» եւ աւստրիական «Հէլտիկարտ» չոգենաւերուն միջեւ։ «Տէլիկրատ» չատ վնասներ կրած է. մէջը գտնուող բազմաթիւ անձեր խեղդուեցան։

ԱՅՍ ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ

ԼՈՆՏՈՆ, 12 Հոկտ.— Արդարութեան Բարձր. Սուտանը կը մերժէ ազատ արձակել Մօնիքըռա կոմսը։

ԲԱՐԻԶ. — Օրանժի եւ Թրանսվալի Հանրապետութեանց զօրագունդերը առանց կռուի Նաթալ մտան։

—Զրոյց կը չրջի թէ Տէլկօա Ծոցին Անգլիոյ վարձու տրուելու մասին եղած բանակցութիւնները լաւ ճամբու մէջ են։

ՏՐՔ. Ս. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ

ԱՍՏՂԻԿԵԱՆ-ԱՏԱՄՆԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

396 ՄԵԾ ՓՈՂՈՑ ԲԵՐԱ 396

(Եաննի գարէչքրատաց վրայի յարկը ճիղդ Զըպտրճեանց դէմն)

Ամմենատատիկ ցուտած ակռաները մէկ անգամէն կը լլցնեն. ցաւով դիմել եւ բաժնուած վերադառնալու պայմանաւ։

Նաեւ, ճաշակաւոր եւ դիմացկուն արհեստական ակռաներ կը պատրաստուին, յար եւ նման բնականին, դէմքի ձեւաւորութիւն, ըստ տարիքի, ծամողութիւն, եւ ազատ արտասանութիւն երաշխաւորելոյ։

Թիրեցուցիչ գիշերու եւ ամենատատելագործեալ աքցաններու միջոցաւ, առանց ցաւի առանձնանալու թիւն։

Ձեռները կիրակի օրերն ալ, (մինչեւ կէս օր) ինչպէս նաեւ ուրիշ օր, (մինչեւ կէս գիշեր) հետազ կ'ընդունին։

Յ. Գ. վերջ մը տալու համար Յաճախորդաց գանգատներուն, հրապարակաւ կ'աղաչեմ թէ ՄԵՆՔ Պոլսոյ կողմը մատնաճիւղ ՉՈՒՆԵՆՔ։

ՍԵՂԱՆԱԻՈՐԱԿԱՆ

ՍԱԿԱՐԱՆ ՂԱՀԱԹԻՈՑ

Օամ. Ռենտ. սէռի Դ.	Օ. Ո.	23 23
Բուամլէյի Երկաթուղի	Ֆր.	109 —
Թրամուէյ Պարատէուղի	Ֆր.	490 —
Օամ. Ապահ. Ընկ.	Օ. Ո.	4

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

20 Ֆրանքնոց	Դրչ.	87 16
Անգլիական ոսկի	»	109 39
Բոլ Էմբէրիալ	»	90 —
Ռուպիյ	»	51 06
Մէճիտիէ արծաթ	»	107 34
Մէթալիք	»	97 —
Բուբլի թղթադրամ	Օ. Ո.	8 61

ԱԶԴԱՅԻՆ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

—=—

Հանգուցեալ Մէհ. Յակոբ էֆ. Նալպանտեանի յաւերժահատութեան առիթիւ վոխան ծաղկեպսակի 95 դրչ. նուիրած է Հիւանդանոցիս Մեծ. Կարապետ էֆ. Կիւպիւճեան։

(ԿՆԻՔ)

ԱԻԵԼՈՐԴԱՊԱՇՏՕՒԹԻՒՆՆԵՐ ՊՈԼՍՈՅ ՀԱՅԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Երիուշաբթի (ամանք Զորեքշաբթի) կարուելու զգեստի օձիք չեն բանար։

—Երեքշաբթի անցնող օր ըլլալուն պտիի չեն սիրեր։

—Միայն Ուրբաթ օրերը կը նորոգեն քացախը (=քացախին մարին վրայ չուր լեցընել որ ժամանակէ մը քացախ ըլլայ)։

—Եթէ ափերնին քերուի, կը հաւատան որ դրամ պիտի առնեն. Եթէ աչուընին պաղի, կատաղ դուխը թաթխէ եւ կամ կրունկը անկոխէ հետ պիտի դայ. Եթէ ականջնին խօսի՝ իրենց խօսքը կ'ըլլայ. Եթէ գէմքերնուն մէկ մասը չարժի՝ բան մը պիտի պատահի. Եթէ օձի խօսք ըլլայ՝ Թշնամինին իրենց վրայ կը խօսի։

—Թուերնին չեն ծալեր որ «խամեմ»նին չգոցուի։

—Շեմքի վրայ չեն նստիր որ զրպարտութեան չի դան։

—Չուրը պարապ տեղ չեն հատցըներ որ Հրէին ատացուածքը չտանայ։

—Կինոերուն կարած անատունը պիղծ կը համարուի։

—Անժամ խօսող աքլորը կը մորթեն։

—Մոմով ճարայ դացած աուհնին, ձեռնոցնին չուրը չեն խոթիր։

—Օճառը ու գանակին ուղղակի ձեռքէն ձեռք չեն տար որ չիրտնի։

—Կը հաւատան որ Ծիրանի-գոտիին տակէն անցնողին սերը կը փոխուի։

—Գիշերը հայելի չեն նայիր։

—Աճման չրջանին մէջ եղոյնի վրայէն չեն անցնիր որ եղած հասակին մէջ չմնայ։

—Զէմ թաւիլը ու հայելի կոտրիլը չարաբաստիկ կը համարին, ընտանիքէն մարդ կը մեռնի, կ'ըսեն։

—Կիտուն ալ որ տան վրայ որ վայր եւ չտնեն ալ որ տան առջեւ որ տանայ, այն տունեն մարդ պիտի հեռի կ'ըսեն։

—Եթէ մէկն աչքը բայ մնայ, կ'ըսեն որ կամ չերեսդարձուած փոխոք մը ունէր եւ կամ նոյն տունէն ուրիշի մը կ'ապահէ։

—Կրկին զգեստ ունեցողն երկու անգամ կ'ամուսնանայ, կ'ըսեն։

—Պատուհաքաղը ձախ ձեռքով չեն բաներ։

—Մկրատը պարապ տեղը չեն բանար գոցկոր որ կռիւ չըլլայ։

—Գործի սկսած տունինին կ'ուզեն որ ոտքը թեթեւ մէկը գայ վրայ, որպէս զի յաջողի։

—Նոր լուսին սկսած տունինին, «ուզուլը» մէկու մը երեսը կը նային, կամ ծակեզդամի վրայ՝ որպէս զի տրոզէ տունը գործակնին յաջող ու վատահինին չատ ըլլայ։

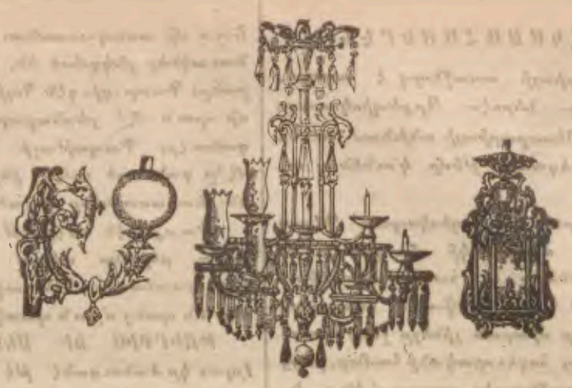

ՊԵՏՐՈՍ ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ

Ի ԱՄՊԱՐԱԳՈՐԾ

Բեյրութ, Բասաճ տ'Էնօթ, թիւ 15

Վաճառատունն մէջ չատ դիւրամատչելի գիներով կը չինուին ու կը ծախուին եղած տպարանական գործարանները, լուսատպութեան կապի այլ եւ այլ քարեր, ընդարձակներ, մանակալներ, ճրագ տպաններ, որմնադանակներ Սանդք ի հարկին, հարուածի ու երեսկոյի համար, վարձու ալ կրնան տրուիլ

Բնակարաններու, վաճառատուններու մէջ լուսատպութեան կապի լամպարներու պահեստման համար գործատուն կարգի կը դրուին վարպետ գործաւորներ

Ամէն տեսակ ոսկեզօծումներ, արծաթազօծումներ, պղնձազօծումներ մեծ չնորհքով կը կատարուին վերջին նոր դրութեամբ Համոզման

Խիստ գոյացուցիչ պայմաններով նորոգութիւններ ալ կը կատարուին

ՔԻԶԻՔԵԱՆ ԴԵՂԱՐԱՆ

Հաստատեալ 1850 ին

—==—

Բերա, Մեծ փողոց, թիւ 168 եւ Պոլիս Կամաբջին զլուխը, թիւ 71 դեղատանեաց, ինչպէս նաեւ Պոլիս, Եդեմ Ամիրի մօտ թիւ 18 դեղօրէից սրճեանցին տէր, հանդամանօք Բիւզիւքեան էֆ., այս անգամ 27 եւ 29 թիւ երկու նոր վաճառատունն բացած է Գալաթիա, Բարթ քէօյ փողոց, ուր նոյնպէս զեղի վերաբերեալ գործեր պիտի ըլլան Պատ. Յաճախորդք ամէն տեսակէտով գոհ պիտի ըլլան այս նորահաստատ գեղարանոցներէն, ինչպէս գոհ մնացած են Բիւզիւքեան էֆ-ի միւս գեղարանոցներէն։ 30—5

ՄԱՆՉԵՐՈՒ ԹՇՆԱՄԻՆ

Դ ր ե ց

ՏՈՒԲՈ· ՅՈՎՍԷՓ ՏԷՐ ՍՏԵՓԱՆԵԱՆ

Գին 5 դրչ·

Դիմել Մատթէոսեան Տպարան, կ. Պոլիս, կամ հեղինակին, Պարտիզակ։

10—9

«ԾԱՂԻԿ»

Կը հրատարակուի ամէն առտու կանոնաւ արշալոյսին եւ կը զրկուի փոխոյ ամպոցքիմոն Մայրաքաղաքիս ամէն կողմերը։ Կը գտնուի Օրթագէօղ, Ֆէյոզի Վիլլէն առջեւ խանութը, Բերա, լոշը Ծխավաճառներուն քով, Գալաթա-Գարաի կայարանը, Լրագրավաճառ Գալաթա ազգի քով, Սամաթիա, Միհրանեան Գարեգին ազգ Սէֆ-տանգիրեանի խանութը, Հասիզղ, Ծխավաճառ Մանկասար ազգի խանութը, Եւսկիւտարի, Մաքրի-քէօյի ու Գատը-քէօյի լրագրավաճառներուն քով։

ՍԿԻՏՍՐՑԻՆԵՐՈՒՆ

Մեր Սկիւտարցի Պատ. ընթերցողներուն դիւրամատչեան համար, անոնց գործակալ որոշեցինք (մեր թղթակիցը) Վահան Էֆ. Սարգեան Անանք որ կը վաճառքին թերթիս բաժանորդ գրուիլ, վճարել անոր Սէլամըզ Ս. Խաչ եկեղեցւոյ մօտը, վճարել եւ ընթացիկ առանուչ Բաժանորդներին իրենց թերթը օրինաւորապէս պիտի առանան.

ԱՆՈՆՔ ՈՐ ԿԸ ՓԱՓԱՔԻՆ

Թարմ ու անարատ գեղերով ճչպիւ պատրաստած անունել իրենց գեղագիրներուն եւ օգտակիլ միանգամայն գիներու չափաւորութեամբ,

ԲԱՐԵՉԱՃԻՆ ԴԻՄԵԼ,

«ԴԵՂԱՐԱՆ ՍՈՎԹԱՆԻՔ», Կէմիք-քաչապաշի, թիւ 5, ուր ամէն ժամ նորակոյ կը գտնուի ամէր եւ անօրէն Լիւան էֆ. Կիւմիչեան որ անճատիկ կը տակէ գեղագիրներու պատրաստութեան։

ԴԻՇԵՐՆԵՐՐ ՄԻՇՏ ԲԱՑ Է

30—15

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ Ս. ՍԱԳԱՏԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ «ԾԱՂԻԿ» ՕՐԱԹԵՐԹ

Գալաթիա, Համալ-բաչա Խան

ՀԱՄԱՊՈՒՐԿ եւ ՄԻՒՆԻԹ

Մ Ի Ա Ց Ե Ա Լ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

դրամագլուխ	*Ֆրանք*	27,000,000
պահեստի դրամ	,,	52,002,500
տարեկան Հասոյթ	,,	70,339,912

Ընկերութիւնքս ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ ի՛ապահովագրեն մեծ եւ փոքր առեւտրականներ, բնակարանները եւ տուներ մէջ գտնուած վաճառքներ եւ կահաւորները խիստ չափաւոր սակագնեւելով։

Լիազօր ներկայացուցիչ Կ. Պոլսոյ ԴԱՆԻԷԼ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ

Պոլիս, Պահեստ—Գալաթա Ամանիսիա Խան. 21, 24, 25

ԷՔՍԹԱՊԼ

„ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳԱՑ“

ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՄԷՆԷՆ ՄԵԾ ԵՒ ԱՄԷՆԷՆ ՀԶՕՐ

ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ՄԻԼԻՈՆ 339 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐՔ·

1898ին «Էքսփռէս» իր ապահովագրեալներուն բաժնած է աւելի քան 15½ միլիոն ֆրանքի չափ բաժին, [այսինքն նոյն տարուայ մէջ Գրանսական Միացեալ 17 ընկերութիւններուն բաժնած չափերու համապատասխան Դրեթէ կրկինը։]

Աչխարհի մէջ գտնուող ոչ մէկ ընկերութիւն

Էքսթապլի չափ գործառնութիւն ունի.

Էքսթապլի չափ պահեստի դրամ ունի.

Էքսթապլի չափ չահաբաժին կը վճարէ.

Հետեւաբար

Ոչ մէկ ընկերութիւն

Կրնայ աւելի Ապահով եւ աւելի Շահաւետ ընծայել կեանքի ապահովագրութիւն տրքան Էքսթապլ։

Ներկայացուցիչ Բոլքրքիոյ համար

ԳԱԼԳԱՆ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ

Կ. Պոլիս, Պաճճէ-Թափու, Անճիխանի Խան թիւ 20, 21 եւ 22

Ընկերութեան գրասենեակ

Լոնտոն, ՆՈՐԱԼԼԵՑ ՓԼԵՅՍ

Բարիզ, ՓՐԼԵՏԻ Լիոնէ

ԳԱՒԱՌԱՑԱԿԱՆ ՆՈՒԱՆԳԻՔ

—==—

ԾԱՌԻ ԱՂՋԻԿԸ

Ր

ԾԱՌԻ ԱՂՋԻԿԸ

—Բա՛ղջիկ, լսեցի՛ր, երկիւղ պէտք ծառին վրայ ագռիկ մըն են դառը։

—Լսեցի՛, լսեցի՛, ոչ վնաս քի առնէ կատաղ հառքը փոթռանքը մեր պլուզն ալ պայմի՛, արարող աչխար Սոգոն Գոնար է գարձեր։

—Բա՛, Գազիայ Գեւտքին տունն են տարեր։ Վերի գեղացի ա՛, կ'ըսեն, լաքրն ի՞նչ վերի գեղացի ա՛, մեր տատան կ'ըսա՛ քի քընած մեզ աղջիկներէն է։

—Երկիւղ պէտք երթը տուն կու տանին, Գեւտքը ապքորը մայրը՝ Սուսա Նանէն աղջիկը դէմը կ'առնայ, տնուն Հօր կ'ըսէ, երեսը խաչ կու հանի, «Հալածից չա՛ր ատաանայ» կ'ըսէ, լաքրն աղջիկը չի փախչիր ու պաչկայէ՛ կու լայ . . .

—Ան անգամ մը բայը մնայցուա՛ք աչքի, քընած մեզ աղջիկները ա՛լ պիտի չեն Նկեր։

* * *

Ամառուան առտուները եւ իրիկուններըը չա՛տ յանկուցիչ ու զով են։ Միատան պարտէզներր, պտղհետեւ «Բայ Բերան» լեռն ու հանգիստակաց «Մաւրձաւզ» լեռը, երբոր հառնող օրուան երկրորդ մասը արեգակը կը թողուն Միատան ու իր պարտէզներու թոլոտիքը։ Սակաւ իրիկուն Ցերասի զով ու քիչ հետ կ'երգեն Թռչունները զանազան մարզաղեղեներու եւ թարմ ծառերու վրայ։ Սակայ հետ իրան կը լսուին մանկտարդ հարս ու աղջիկներու մեղմաձայն երգերը։

Ամէն օր պարտէզ իջնել սովորութիւն գարձած էր Միատեցոյ։

Ցաւլիս 12ի առտուն հարս իր աղջիկ Մանոակայի պարտէզները կը փոխթռչին, որպէս զի ճաշերուն վրայ Ամիսի տունը հանդիսակով «Ծառի Աղջիկը» տեսնէին։

Նոյն առտուն բոլոր Միատ ու աղջկներու Ամիսի տունը կը մանչէին ու կ'ելլէին եւ հետզհետէ կը հարթիէին իրարու։

—Բա՛ղջիկ, տեսա՞ք, ինչ ազատրիկ կլորիկ, սիրուն աղջիկ մըն է։

—Տեսայ զազի՛, վրայի լաթերը թրոցկալ վերի գեղացոյ պէս է։

—Բա՛ Զարսա, ինչ երկան ու սեւ ծառներ ա՛ տնին. ընչ ընչերը ու խարխիչները մարդ կու խեղդեյնին։

—Ամա այդքերը, հզան պտուղ(*) կըլլանին, ինչ անուշ նայուածք տ՛ունին։

—Մ՛ինչ որ լաղ (տանձ) է, անկատար խօսեցայ ալ ճոպատ չի առաւ։

—Բա ի՞նչ լաղ է, մեղրէ աղկիները վազեն բաներ չեն խոպոտ որ պրոցայ։

—Ո՛չ, մատքի քոց պլատպ վրայ, զահար գուք ըլլ հաւցնէք քի ան. քընած մեղ աղկիներէն է։ Աղբարդ (ամուսին) կ'ըսա քի վ՛ա՛վ վնաս, ա՛ւակուցնա որ փախեր էկէր, վահան ան ծառին վրայ է եղեր . . .

—Բա՛ղջիկ, իրաւ մեղքա որ ան քընած մեղ աղկիներէն ըլլի։ Ինչ մատաղ պըրկունդներ (չրմունք) քի, կզրկէ քիմ մը ու խոշ մ՛ուն։ Երեսները կարմիր խնծոր կըլլանին։ Սա աղջիկը, վ՛ա՛վ իշ կաց խ՛ոզ ըսայ, նէ՛ Բաբիմ է, նէ՛ այլազգ է, նէ՛ ոչ քընած մեղ աղկիներէն է, Հա՛յ է, Հա՛յ . . . ոչ քիամաիմն պէտի չէ՛ . . .

—Բա՛, Գեւտքը ապքորը կ'ըսէ եղեր քի, էկէք Հայ ըլլի նէ Սարգօյին (առանակ պատանին) ան նչանէ։

—Ոբէ ան պէշ ազայ է, ֆարազի հրմա քիչ մը խնդոց կ'ելնա, վազը խոզ խուրթի երթայ գայ որ անանուն ի՞նչ կ'ըլլի։

—Բա՛ղջի, իրաւ որ ան Սարգօյին չիտաքիանը (պկեցկնոտիքնը) ու սա աղջկնին չխաքիանը մկի է, անպէս որ իրաւ տաքուտար (չատմար) էնա։

(*) Տեսակ մը սեւ խոշոր խաղող։

Այս ու այսպիսի խօսակցութիւններով ու ինմադրութիւններով անցան ամբողջ չորս օրեր։ Բայց պատանին այս չորս օրուան մէջ գոյն չատ բաներ ուսումնասիրեց, ա՛յր որ նատէր, ա՛րտ հետ որ խօսակցէր, նեթիքը «Ծառի Աղջկան» վրայ կ'ուղղուար։ Ամէն տեսակ ենթադրութիւններ մէջտ Ծեր, երիտասարդ, հարս, մանա գովիտանները կը չնայէին պատանւոյն քաղաքավարութեան ու պատուախնամութեան։ Իսկ եկի կային այս գովեստներուն անհաղորդ ու խելքիս նայողներ, այն ալ պատանւոյն հանգիստին ու երջանիկ աղջկներ էին գործք անոր անհատական ընտրութիւնն արհամարհելով ծանծաղամիտ տեսողաով որակել կը չանայինս։

Պատանին սակայն միչտ անտարբեր այս ամէն նկատառութ ու անկողմնակալ խոհածծութեանց նկատմամբ անուչադիր եւ լուռիկ ու կանխահասածութեամբ պատրաստած ծրարդին ուչի ուչով հետեւիլ կը փափաքէր Մուտքն ու ելքը, կաց ու նստածքը, խօսքն ու չարժուձիերն ալ անսեթեւեթ էր, ընտրացած էր Աստծոյ առտը։

Արդեն չէր ուզէր հանդուրժել ծանր աղջնին ճչմարիտ հնար մը ըլլալուն Իր տարիքին բերմամբ ծայրայեղ երեւակայութիւններով կը լլկուէր, կը մրկէր սիրով բռնաւառած էր եւ ինչպէս չըլլար, քանի որ աղջիկը միչտ անուչ ու զարմանալի կերպ նայուածքներով կը պեռեր գինքը։ Զարմի լեզուները կեղծել կը ճգնէր իր ներկայութեան, ինչպէս կը վիպէին նահապետական ժամանակի աղջիկները։

Ընդարմած կը պատասխանէր մտքի հարցնողները, պտղհետեւ աղջիկը Վարդավառի երկրորդ օրուան դիւրաբանութեան ոսոլթեան մէջ ազատասէրան չնորհն իրեն կը պարակէր։

Իսկ եկի օրիորդին հայրը, մայրը կամ եղբայրը յայտնուէին ու միտքէին թէ Ամմային խոտանուելն եւ աղջնին սիրոյ առտաուչեան, ինչ մէջտեղու գիտել հարկ պիտի ըլլար։

Եթէ աղջիկը ճչմարիտ ու անկեղծ սէր մը կը տածէ լինի նկատմամբ, ինքնիրեն կ'ըսէր Սարգս, պէտքն է ոեւէ միջոցաւ տիրանալ անոր, իսկ հակառակ պարագային, եթէ ուրիշի մը հետ նչանուած ու իրարմէ սիրուած են, ինչ ընելու եմ իմ այս բանին մէջտ։

Կը վճռէր առանկ խորհելով, բայց աղջնին անուչ նայուածքէն ու ժպիտանքնեն, սէր արտայայտող չարժուձիներեն վրայ անդրադառնալով կ'ուզէր հաւատալ թէ օրիորդին սրտին սիրած է այն օրէն, երբ ծառին վրայ դէմ առ դէմ, լուռիկ ճաճանչով վերար գիտուցին։

(Շարունակելի)